

عنوان مقاله:

عناصر قدرت ساز نزد بنی هاشم و بنی امیه؛ تحلیلی انسان شناختی با تکیه بر گزاره های تاریخی و منابع دینی

محل انتشار:

فصلنامه مشکوه، دوره 42، شماره 4 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 32

نویسندگان:

سید روح اله طباطبائی ندوشن - دانش آموخته دکتری تخصصی علوم و معارف نهج البلاغه، دانشگاه میبد (نویسنده مسئول).

یحیی میرحسینی - دانشیار گروه علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات، دانشگاه میبد.

خلاصه مقاله:

از مطمئن ترین راه های مطالعه روابط قدرت در حجاز عصر نزول قرآن، بررسی گزاره هایی است که اندیشه های نانوخته و غیرمضبوط سیاسی، از جمله عوامل موثر بر قدرت را در دل خود دارد. مقاله حاضر با نگاهی انسان شناختی، گزاره های تاریخی و روایی رفتار و گفتار تاثیرگذاران حوزه سیاست در دو دودمان بنی هاشم و بنی امیه را بررسی کرده و با بهره گیری از آیات و روایات، تحلیلی از عوامل تعیین کننده در مناسبات قدرت عصر یادشده ارائه کرده است. بررسی عوامل قدرت ساز در جامعه ای متعلق به قرن ها پیش، می تواند به آشکار شدن ابعاد بیشتری از مناسبات قدرت در فضای نزول و درک بهتر معارف قرآن بینجامد. از سوی دیگر، بررسی تفاوت میان گفتمان رسمی حاکم و گفتمان های غیررسمی، اما رایج میان مردم، می تواند زمینه تحلیل و نقد هر سیستم سیاسی ای، به ویژه حکومت های معاصر را فراهم آورد. براساس یافته های پژوهش حاضر که با روش توصیفی - تحلیلی و مبتنی بر منابع کتابخانه ای سامان یافته است، ثروت، رفتارهای اقتدارگرایانه و جمعیت از مهم ترین عوامل قدرت ساز مورد توجه در گفتمان های سیاسی حجاز از عصر منتهی به روزگار نزول قرآن تا سال ۱۳۲ هجری است. هر دو خاندان درباره جزئیات عوامل یادشده اختلاف نظر داشتند؛ اختلاف دیدگاهی که متأثر از نگاه متفاوت به مقوله هزینه قدرت و اثرپذیری نگاه آنان به سیاست از رهیافت های متفاوت بود. توضیح مطلب اینکه برای بنی امیه، «قدرت» رهیافتی اساسی بود و این باعث می شد که آنان اخلاق و دین را فدای قدرت کنند؛ اما هاشمیان که به سیاست از دریچه رهیافت «آرمان» می نگریستند، حاضر نبودند قدرت را به هر قیمت ممکن به دست آورند.

کلمات کلیدی:

گفتمان سیاسی حجاز، فضای نزول قرآن، سیاست بنی هاشم، بنی امیه، عوامل قدرت ساز، عامل ثروت، عامل جمعیت

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1957718>

